

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації
Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України
Український державний центр міжнародної освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
МБФ «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»
Факультет ArtesLiberales Варшавського університету
Громадська організація «Інноваційний університет»

Збірник матеріалів
Міжнародного науково-практичного семінару

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ І ВІТЧИЗНЯНІ ПРАКТИКИ

28–29 жовтня 2021 року

Харків 2021

«Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: європейський контекст і вітчизняні практики»: [Текст]: Зб. матер. міжнар. наук.-практ. семінару (Харків, 28-29 жовтня 2021 р.) / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. – Харків, 2021. – 140 с.

У збірнику представлені статті, присвячені аналізу кращих європейських та вітчизняних практик здійснення інтернаціоналізації вищої освіти в Україні. Авторами запропоновані матеріали за такими напрямками: визначення шляхів і напрямів інтернаціоналізації Української освіти і науки; дослідження ролі міжнародної діяльності та співробітництва у майбутньому України; аналіз досвіду реалізації програм міжнародної освіти в українських університетах; ознайомлення із специфікою роботи міжкультурних та освітніх центрів.

Для науковців, науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: професор, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди **Ю. Бойчук**; професор, Президент Міжнародного фонду досліджень освітньої політики **Т. Фініков**; доцентка, директорка державного підприємства «Український державний центр міжнародної освіти» **О. Шаповалова**; професор, декан факультету ArtesLiberales Варшавського університету **Р. Сухарський**; професор, професор факультету міжнародних відносин та політичних наук Ягеллонського університету **Б. Шляхта**; професорка, голова Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України **О. Ващук**; професорка, проректорка з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди **С. Бережна**; професор, директор інституту інформатизації освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди **А. Прокопенко**; професорка, завідувачка центру міжнародної, інноваційної і проєктної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди **А. Крапівник**; професорка, завідувачка кафедри математики ХНПУ імені Г. С. Сковороди **О. Жерновникова**; професорка, завідувачка кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки **І. Біскуб**; професорка, декан геолого-географічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова **В. Яворська**; доцентка, директорка навчально-наукового інституту розвитку академічного потенціалу Донецького національного університету імені Василя Стуса **А. Осмоловська**.

Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол №11 від 22 листопада 2021 року).

© Колектив авторів, 2021

S. V. Berezhna, G. O. Krapivnyk

THE ROLE OF INTERNATIONALIZATION IN EDUCATION QUALITY CONTINUOUS IMPROVEMENT.....	40
--	----

С. К. Василик, К. Р. Немашко, А. І. Маракушин, А. С. Сорокіна

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА 2Д З ВИЩОЮ ШКОЛОЮ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В КАТОВІЦЕ: ПЕРЕВАГИ Й ОСОБЛИВОСТІ.....	43
---	----

С. М. Тодорова, М. Р. Мардар

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТУ	47
---	----

М. О. Соколов, Ю. Г. Косенко

РОЗВИТОК МОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	51
--	----

В. Поліщук, Л. Буря, Л. Богиня, І. Шкурупій

РЕАЛІЗАЦІЯ ОКРЕМИХ НАПРЯМІВ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	55
---	----

Н. О. Пономарьова

ІННОВАЦІЇ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ	60
---	----

Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко, О. М. Шевченко, М. М. Жовнір

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМИ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ: ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ, ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ.....	66
---	----

В. В. Заїчко

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ	72
--	----

Список використаних джерел:

1. Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: методичні рекомендації / Л. Горбунова, М. Дебич, В. Зінченко, І. Сікорська, І. Степаненко, О. Шипко / За ред. І. Степаненко. – К.: ІВО НАПН України, 2016. – 158 с
2. Результати загальнонаціонального опитування «Перспективи та потреби розвитку університетів України у процесі реформування вищої освіти у контексті європейської інтеграції» / Авторський колектив; за заг. ред. С. Калашнікової. – Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2019. – 77 с. Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство». № 2(8) (2019). – С. 144-220. URL: <https://ul-journal.org/index.php/journal/article/view/105/98>
3. Стратегії вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства: методичні рекомендації / В. Зінченко, Л. Горбунова, С. Курбатов, Ю. Мєлков ; за ред. В. Зінченка. – Київ: Прінтеко, 2020. – 107 с.

УДК 378.4(477):331.54

Н. О. Пономарьова

ronotna@gmail.com

Харківський національний педагогічний

університет імені Г. С. Сковороди,

м. Харків, Україна

ІННОВАЦІЇ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

Професійне самовизначення молоді в сучасних умовах вкрай ускладнено через зміни, які відбуваються в економічній, соціальній, політичній, духовній сферах життя українського суспільства [1]. Ринок праці в Україні та світі є найскладнішим та найдинамічнішим елементом ринкової економічної системи,

а його стан залежить як від загальної економічної ситуації в країні, так і від традиційно усталених особливостей участі населення в економічній діяльності, можливостей вибору ним видів економічної діяльності та системи цінностей, які превалюють у суспільстві [2]. Тенденції розвитку ринку праці мають бути враховані при визначенні змісту і складових професійної орієнтації молоді [3].

Так, активними суб'єктами впливу на професійне самовизначення молоді окрім закладів середньої освіти, оточення, батьків, суспільної думки постають державні установи (що реалізують державну політику підтримки окремих професій та спеціальностей), роботодавці та профільні заклади вищої освіти.

Слід зазначити, що у закладах вищої освіти профорієнтаційна робота завжди була та є одним із наріжних каменів діяльності з метою формування контингенту здобувачів освіти, оскільки більшість вітчизняних вишів відчуває значний дефіцит вступників.

До традиційних напрямів профорієнтаційної роботи закладів вищої освіти можна віднести:

- агітаційні профорієнтаційні кампанії;
- роботу профорієнтаційних центрів та центрів довузівської підготовки;
- проведення та участь у масових профорієнтаційних заходах;
- створення сприятливих умов для вступу абітурієнтів;
- індивідуальну роботу з обдарованими учнями тощо.

Дійсно, молодь украй потребує достовірної, вичерпної та зрозумілої інформації щодо особливостей підготовки фахівців у системі вищої освіти в Україні. У цьому ракурсі вступна кампанія, яку проводили заклади вищої освіти в її традиційному розумінні, має перетворитися на систематичну і регулярну просвітницько-інформаційну профорієнтаційну роботу, перш за все, з учнями випускних класів [4]. При цьому, на погляд дослідників, більш ефективною постає профорієнтаційна робота вишів безпосередньо в закладах середньої освіти, оскільки в умовах класу, у зручній та звичній обстановці учні

мають змогу вільно спілкуватися з представниками закладів, ставити до них питання, установлювати профорієнтаційні зв'язки тощо [4].

В умовах пандемії впровадження карантинних обмежень, перехід на дистанційне (синхронне та асинхронне) чи змішане навчання суттєво ускладнили профорієнтаційну роботу закладів вищої освіти та, водночас, стимулювали пошук її інноваційних форм.

Перш за все, слід врахувати, що завдяки впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій до всіх сфер людської діяльності утворюється новітнє інформаційно-освітнє середовище здійснення профорієнтаційної роботи, вагоме місце у якому посідає віртуальна взаємодія учасників в комп'ютерних мережах із відсутністю територіальних меж та необмеженим доступом до будь-яких інформаційних ресурсів [4].

Тому на фізико-математичному факультеті ХНПУ імені Г.С.Сковороди у 2021 році було розроблено та апробовано інноваційну форму профорієнтаційної роботи – онлайн-екскурсії для школярів.

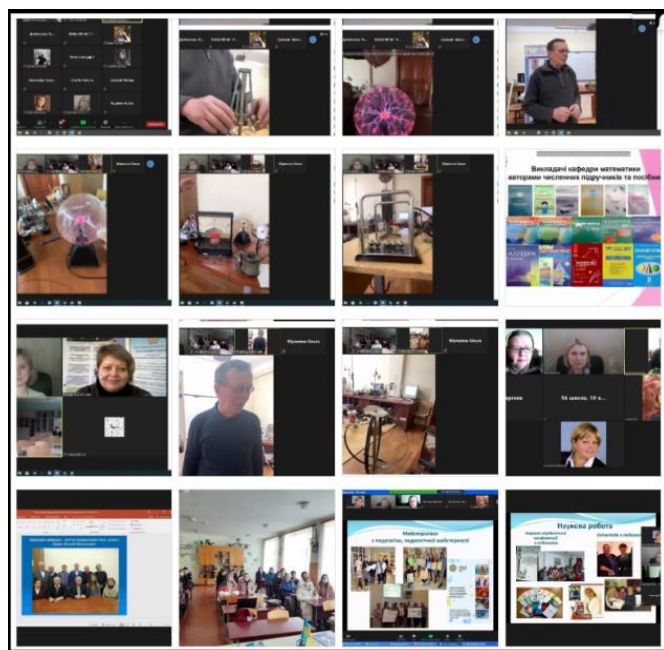
Онлайн-екскурсії проводилися для учнів 8-11 класів загальноосвітніх та спеціалізованих шкіл, гімназій, ліцеїв, слухачів коледжів та закладів професійно-технічної освіти м. Харкова та Харківської області. Координаторами онлайн-еккурсій від закладів освіти виступали вчителі або студенти-практиканти, від факультету – декан, координатори профорієнтаційної роботи від кафедр.

Мета онлайн-еккурсій – надання учасникам актуальної інформації про особливості підготовки фахівців в системі вищої освіти в Україні та можливості здобуття професійної освіти у ХНПУ імені Г.С.Сковороди.

Технічні умови проведення онлайн-еккурсій – доступ до мережі Інтернет, наявність проектора чи інтерактивної дошки, встановлення додатку для проведення відеоконференцій Zoom чи Meet. Тривалість онлайн-еккурсій – 40-45 хвилин.

*Рис. 1. Рекламний плакат
онлайн-екскурсій для школярів*

*Рис. 2. Скріншоти з онлайн-екскурсій
для школярів*

Для онлайн-екскурсій було заздалегідь розроблено мультимедійні презентаційні матеріали, присвячені:

- загальній профорієнтаційній інформації (про сучасні професії, спеціальності та освітні програми; мережу закладів вищої освіти України; правила прийому до закладів вищої освіти в Україні; особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти; підготовку до ЗНО);
- профорієнтаційній інформації про ХНПУ імені Г.С.Сковороди (про структуру університету, особливості вступу та навчання; підготовку студентів на кафедрах фізики, математики, інформатики, освітології та інноваційної педагогіки; студентське позааудиторне життя; можливості участі у роботі учнівських гуртків, клубів, конференцій, тижнів у ХНПУ імені Г.С.Сковороди тощо).

Також для проведення онлайн-екскурсій було підготовлено необхідне обладнання для демонстрації в режимі реального часу з лабораторій фізико-математичного факультету різноманітних популярних фізичних дослідів.

На підготовчому етап узгоджувалася дата та час проведення екскурсії, її тематика. Важливо зазначити, що в залежності від вікової категорії учасників, їх інтересів та запитів, зміст онлайн-екскурсій суттєво варіювався. Як засвідчив досвід, для учнів 8-9 класів більш актуальною є загальна інформація про професії, шляхи їх здобуття, демонстраційні матеріали кафедр та інформація про заходи для учнів у ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Для учнів 10-х класів основна увага під час онлайн-екскурсій приділялася правилам прийому до закладів вищої освіти в Україні, підготовці до ЗНО. Учні 11-х класів найбільшу цікавість виявили до огляду сучасних спеціальностей та освітніх програм, особливостям вступної кампанії до закладів вищої освіти у поточному році.

Зауважимо, що під час проведення онлайн-екскурсій уся загальна інформація про заклади вищої освіти та специфіку вступу до них розглядалася на прикладі ХНПУ імені Г.С.Сковороди.

Безпосереднє проведення онлайн-екскурсії забезпечував модератор – представник деканату або кафедри, який організовував доступ учасників на захід, керував ходом екскурсії та виступав із загальною профорієнтаційною інформацією та інформацією про ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Інформацію про особливості навчання на кафедрах факультету презентували представники кафедр, а виступи про позааудиторне студентське життя – відповідальні від Співки студентів та молоді фізико-математичного факультету.

По завершенню онлайн-екскурсій проводилися міні-наради із обговорення підсумків, подолання труднощів, які виникали під час проведення заходів, вироблення шляхів їх удосконалення.

Перші екскурсії були проведені для учнів шкіл – баз педагогічної практики за сприянням студентів-практикантів, в подальшому рекламна інформація про онлайн-екскурсії поширювались на офіційних факультетських сторінках в соціальних мережах Facebook, Instagram на Telegram каналі.

Всього за період з 01 лютого по 01 жовтня 2021 року на фізико-математичному факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди було проведено більше

50 онлайн-екскурсій. За результатами проведеного опитування учасників 90% з них задоволені участю у заході та одержали корисну профорієнтаційну інформацію, 70% учасників виявили бажання ще раз взяти участь у такому заході. Для 60% закладів освіти, учні яких взяли участь у онлайн-екскурсіях, за їх пропозицією було проведено повторні екскурсії для інших груп учасників.

Набутий досвід переконує, що онлайн-екскурсії – перспективна форма профорієнтаційної роботи, яка сприяє значному розширенню кола потенційних абітурієнтів закладів вищої освіти, та потребує подальшого вивчення її можливостей, переваг та недоліків, а також розробки відповідної методичної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Пономарьова Н. О. Дослідження проблеми професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності в Україні в соціальному контексті. ScienceRise: Pedagogical Education. 2018. № 2 (22). С. 4–9. DOI: 10.15587/2519-4984.2018.123901.

2. Федунчик Л. Г. Ринок праці в Україні: проблеми та напрями їх вирішення. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2016_2_8 (дата звернення 01.10.20221).

3. Пономарьова Н. О., Білоусова Л. І. Специфіка професійної орієнтації молоді у сучасний період розвитку суспільства. Народна освіта. Електронне наукове фахове видання. Київ, 2016. № 2 (29). С. 19–24. URL: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4037 (дата звернення 01.10.20221).

4. Пономарьова Н. О. Підготовка майбутніх учителів інформатики до профорієнтаційної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2018. 325 с.

